



RAHANDUS-
MINISTEERIUM

MINISTRY of FINANCE of the REPUBLIC of ESTONIA

Ülevaade Eesti 2015. aasta eelarvekavast

Tallinn, 15. oktoober 2014

Sisukord

Sissejuhatus.....	3
1. Makromajandusprognoos.....	4
2. Eelarve-eesmärgid.....	11
3. Tulu- ja kuluprognoosid muutumatu poliitika eeldusel	16
4. Kulu- ja tulueesmärgid. Valitsussektori kulutused funktsioonide lõikes	17
5. Esialgses eelarvekavas sisalduvad kaalutusõigusel põhinevad meetmed.....	20
6. Seosed esialgse eelarvekava ning liidu majanduskasvu ja tööhõive strateegiaga ette nähtud eesmärkide ning riigipõhiste soovitude vahel.....	25
7. Võrdlus viimase stabiilsusprogrammiga	29
8. Peamiste kulu- ja tulumeetmete oodatav jaotuslik mõju	32
Lisa 1: Metoodikaaspektid, sealhulgas agregeeritud eelarvemeetmete hinnanguline mõju majanduskasvule.....	33
Lisa 2: Venemaa sanktsioonide mõju ekspordile.....	34

Sissejuhatus

Vastavalt 30. mail 2013 jõustunud Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrusele (EL) nr 473/2013 euroala liikmesriikide eelarvekavade seire ja hindamise ning nende ülemäärase eelarvepuudujäägi korrigeerimise tagamise ühiste eeskirjade kohta (ELT L 140, 27.05.2013) peavad kõik euroala liikmesriigid esitama igal sügisel 15. oktoobriks järgmise aasta kohta oma eelarvekavad (*draft budgetary plan*, DBP).

Eelarvekavade koostamine ja hindamine on täiendav igasügisene koordineeritud järelevalvemenetlus lisaks kevadisele stabiilsusprogrammide (*stability programme*, SP) esitamisele ja hindamisele EL Nõukogu ja Euroopa Komisjoni poolt. See lihtsustab poliitika koordineerimist euroala liikmesriikide vahel ning tagab, et liikmesriikide eelarvemenetluses on Nõukogu ja Komisjoni soovitud nõuetekohaselt arvesse võetud. Eelarvekavas esitatav informatsioon peaks võimaldama teha kindlaks võimalikud lahknevused viimases stabiilsusprogrammis esitatud eelarvestrateegiast.

Riigieelarve strateegia koos Stabiilsusprogrammiga kiideti Vabariigi Valitsuse poolt heaks 29. aprillil 2014. **2015. aasta riigieelarve seaduse eelnõu koos seletuskirjaga kiideti heaks 23. septembri Vabariigi Valitsuse istungil ning eelnõu anti Riigikogule üle menetluseks 24. septembril.**

Eesti Vabariigi 2015. aasta riigieelarve seaduse eelnõu lähtub Riigi eelarvestrateegiast 2015–2018, Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammist ning Euroopa Komisjoni ja Nõukogu soovitud¹ (antud Stabiilsusprogrammi ja Eesti 2020 Konkurentsivõime kava alusel) ning kavandas tegevusi nendele vastavalt. Eelarvepoliitika kujundamisel peetakse kinni Stabiilsuse ja kasvu pakti (*Stability and Growth Pact*, SGP) nõuetest EL liikmesriikide eelarvepoliitikale.

2015. aastal on valitsussektori eelarve vastavalt riigi eelarvestrateegias seatud eesmärgile struktuurselt ülejäägis (0,8% prognoositavast SKPst). Seega peab Eesti kinni oma keskpika perioodi eesmärgist (*medium-term objective*, MTO), mis alates 2007. aastast on valitsussektori struktuurne ülejääk.

¹ Eesti riigispetsiifilised soovitud lühidalt:

- (1) Usaldusväärse eelarveseisundi säilitamine.
- (2) Sotsiaaltoetuste süsteemi tulemuslikumaks muutmine ja töötamise stimuleerimine.
- (3) Hariduse parem sidumine tööturu vajadustega.
- (4) Energia- ja ressursisäästu suurendamine.
- (5) Omavalitsuste efektiivsuse tõstmine teenuste pakkumisel.

Tegevused Euroopa Komisjoni soovitude täitmiseks avaldatakse iga-aastaselt <http://valitsus.ee/et/riigikantselei/eesti2020>.

1. Makromajandusprognosis

Eesti Vabariigi 2015. aasta riigieelarve seaduse eelnõu baseerub Rahandusministeeriumi suvisel majandusprognosisil, mis avalikustati 1. septembril 2014. Rahandusministeeriumi majandusprognosisid on avalikud ja leitavad ministeeriumi veebilehelt aadressil (<http://www.fin.ee/majandusprognosisid>).

Käesoleva prognosisi põhilised väliseeldused on fikseeritud 2014. aasta juuli lõpu seisuga, kuid konkreetse mõju tõttu Eesti majandusele on prognosisi põhistsenaariumis arvestatud ka Venemaa poolt augustis kehtestatud impordikeeluga teatud toiduainetele (vt Lisa 2). Praeguste impordipiirangute otsene ennustatav mõju on siiski mõõdukas ning prognosisi põhistsenaarium arvestab selle konfliktit laiemate mõjudega niivõrd, kui võrd need kajastuvad nende riikide endi majandusprognosisides. Kuna viimaste kuude sündmused ei ole veel avalikesse majandusprognosisidesse jõudnud, siis võtab prognosisi riskistsenaarium arvesse Eesti ekspordipartnerite kasvuväljavaadete võimaliku edasise halvenemise.

Rahandusministeeriumi eelmise, 2014. aasta kevadise prognosisi tegemise ajast alates on majandusosaluse tõus ELis jätkanud, kuid seda aeglustub tempos. Globaalset majandusolukorda hinnatakse samuti selgelt paremaks kui pool aastat või aasta tagasi. Eesti ekspordipartnerite kasvuväljavaateid on senise nõrgema arengu tõttu siiski kevadisega võrreldes allapoole korrigeeritud, mistõttu püsib nõudlus meie tööstustoodangu järele endiselt madal. Eesti majanduskonjunktuuri on viimase poole aasta jooksul nõrgendanud veonduse ja laondusega seotud teenindussektor ning ehitus, kus vähene nõudlus on äritegevust piirava tegurina süvenenud juba paar aastat. Tööstuses on kindlustunne pärast 2011. aasta ajutist paranemist stabiilselt nõrk ning ei parane ilmselt enne väliskeskkonna kosumist, mis sõltub eurosooni ja EL majanduspoliitikele lisaks ka Vene-Ukraina konfliktit arengutest. Kaubanduses on kindlustunnet hoidnud kõrgel tarbijad, kelle sissetulekute ostujõud on jõudsalt tõusnud kiire palgakasvu ning taanduva inflatsiooni toel. Palgatulu kasvu jätkumine eeldab aga väliskeskkonna paranemist, mis on viimastel kuudel saanud taas tagasilöögi.

Eesti sisemajanduse koguprodukt kasvab prognosisi põhistsenaariumi kohaselt 2014. aastal 0,5% ja 2015. aastal 2,5%. Aastaks 2016 ootame kasvu kiirenemist 3,5%ni. Rahandusministeerium on selle aasta majanduskasvu prognosisi võrreldes kevadise prognosisi põhistsenaariumiga alandanud, mille peapõhjuseks on esimese poolaasta nõrgad reaalkasvu näitajad ja halvenenud tulevikuväljavaated. Majanduskasvu toetab ennekõike sisetarbimine, kuigi ka eksport peaks pöörduma aasta teisel poolel kasvule. Import kasvab ekspordist siiski kiiremini, mille tagajärjel netoekspordi negatiivne panus majanduskasvu eelmise aastaga võrreldes suureneb. 2015. ja 2016. aasta majanduskasvu prognosisid on võrreldes eelneva prognosisiga samuti allapoole korrigeeritud. 2015. ja kahel järgmisel aastal ootame ekspordi kasvu kiirenemist, kuid ka sisenõudluse tugi püsib tugev, mistõttu netoekspordi mõju SKP kasvu jääb negatiivseks.

Sisenõudluse komponentidest eratarbimise kasv 2014. aastal mõnevõrra aeglustub ning kapitali kogumahutus võib osutada eelmisest aastast ka natukene väiksemaks. Eratarbimise kasv püsib suhteliselt kiirena (3,6%) vaatamata palgatulu kasvu aeglustumisele. Tarbija-kindlus on püsivalt kõrge ja seda toetab töötuse vähenemine. Sissetulekute ostujõudu hoiab aasta keskmisena 0,3%ni langev hinnatõus. 2015. aastal kasvatab netosissetulekuid tulumaksu määra ja töötuskindlustusmaksu määra alandamine, mis võimaldab eratarbimise kasvu 3,8%. Tarbimise kasv hakkab aeglustuma seoses hinnatõusu kiirenemisega ning hõivatute arvu oodatava vähenemise tõttu prognosisperioodi viimastel aastatel. Sarnaselt

eelneva aastaga jääb investeringute tase tagasihoidlikuks ning 2013. aasta kerge kasv võib pöörduda 2014. aastal langusesse. Ettevõtete investeringuid hoiab tagasi endiselt madal nõudlus toodangu järele ja valitsussektori CO₂ kvoodi müügituludest finantseeritavate projektide vähenemine. Elanike eluasemeinvesteringute maht on aegamööda kasvamas ning toetab ehitusturgu. Ettevõtlussektori investeringud peaksid 2015. aastal pöörduma selgele kasvule seoses oodatava välisnõudluse paranemisega.

Väliskaubanduse prognoosi on lähiaastateks kaubanduspartnerite nõrgemate kasvuväljavaadete ning Venemaa ebakindluse tõttu langetatud. 2014. aastal võib oodata **kaupade ja teenuste ekspordi** 2% kasvu. Kasvu veab tugev teenuste eksport, lisaks võib oodata kaubaekspordi suurenemist aasta teisel poolel, mida soodustab madal võrdlusbaas. Välisnõudlus hakkab taastuma 2015. aastal ning siinsete ettevõtete kasvuvõimalusi hakkab avardama ka Soome majanduse aeglane kosumine. Ekspordi kasv kiireneb sarnases tempos välisnõudlusega, ulatudes 2015. aastal 3,5%ni ning stabiliseerudes prognoosiperioodi lõpus 6% juures. Tugevneva sisenõudluse ning ekspordiks vajalike sisendite ning komponentide suureneva sisseveo tõttu kiireneb lähiaastatel kaupade ja teenuste impordi kasv. Prognoosiperioodil jääb impordi kasv ekspordist mõnevõrra kiiremaks ettevõtete suurest investeerimisvajadusest ning majapidamiste palgakasvust tingitud kapitali- ning tarbe-kaupade kasvava sisseveo tõttu.

2014. aastal suureneb **jooksevkonto** puudujääk 2,3%ni SKPst tagasihoidlike ekspordiväljavaadete ning sisenõudluse tugevnemise tõttu. Prognoosiperioodi jooksul välistasakaal mõnevõrra halveneb suurenevast investeerimisaktiivsusest tingitud kaubavahetusbilansi puudujäägi suurenemise tõttu. Teenuste bilansi ülejääk veidi paraneb sel aastal, kuid jääb edaspidi stabiilseks. Jooksevülekannete bilanssi mõjutab suures osas EL vahendite laekumine, jooksevülekannete ülejääk püsib lähiaastatel 1% juures SKPst.

Tarbijahindade tõus ulatub 2014. aastal 0,3%ni, seejärel kiireneb 2015. aastal 1,9%ni ning 2016. aastal 2,5%ni. Inflatsioon hakkab sügiskuudel järk-järgult kiirenema energiatoodete hinnalanguse pidurdumise ning toiduainete mõningase kallinemise tõttu tingituna aiasaaduste madalast hinnatasemest. 2015.–2016. aastal kergitavad inflatsiooni ka riigipoolsed meetmed, millest valdava osa moodustab alkoholi ja tubakatoodete aktsiisimäära tõstmine. Teenuste ja tööstuskaupade hinnamuutust kajastav baasinflatsioon hakkab järk-järgult kiirenema palgakasvuga kaasnevate hinnasurve, imporditud tööstuskaupade kallinemise ning sideteenuste hinnalanguse oodatava pidurdumise tõttu. Lisaks hakkab inflatsiooni suuremal määral panustama toiduainete kallinemine välisturgudel. Prognoosiperioodi lõpus võib oodata inflatsiooni kiirenemist 3%ni hoogsamast palgakasvust tingitud teenuste kiirema hinnatõusu, välistegurite suureneva panuse ning riigipoolsete meetmete mõjul.

Hõive kasv on peatunud ning prognoosi kohaselt hakkab hõive vähenema 2016. aastast alates kiirenevas tempos. Kevadel prognoositud mõningane hõive kasv sellel ja järgmisel aastal ilmselt ei realiseeru varem oodatust madalama majandusaktiivsuse tõttu. Vaatamata tööealise elanikkonna (vanusegrupp 15–74 aastat) agregeeritud vähenemisele on nii tööjõus osalemise kui hõive määr kriisist taastudes kasvanud ning sedakaudu võimaldanud hõivatute arvu lisandumist. Viimase rahvaloenduse tulemustele toetudes on alust arvata, et alates 2016. aastast alates hakkab hõivatute arv siiski kiirenevas tempos vähenema, mis piirab ka Eesti majanduskasvu. Töötuse määr langeb soodsate majandusarengute puhul prognoosiperioodi lõpuks 6% lähedale.

Keskmise palga kasvutempo aeglustub 2014. aastal 6%ni ja püsib selle lähedal ka järgmisel aastal. Nõudluse paranedes ja ekspordipartnerite nominaalkasvu taastudes võiks järgnevatel aastatel palga nominaalkasv natukene kiirenedada, palga reaalkasv aga aeglustub veidi ning läheneb tööviljakuse reaalkasvule. Palgatulu kiire reaalkasvu jätkumine, mis viimasel ajal on paljuski tingitud langevatest impordihindadest, eeldab tulevikus tootlikkust tõstvaid investeringuid, mis peaksid prognoosi põhistsenaariumi kohaselt järgmisel aastal

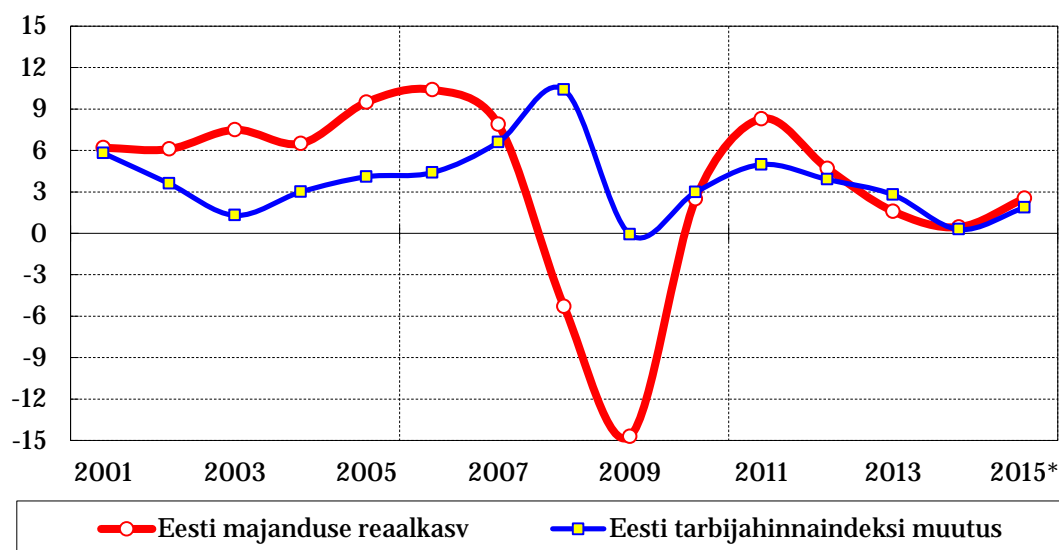
kiirenema. Sellel ja eelmisel aastal on palgatulu kasv majanduses tervikuna ületanud SKP nominaalkasvu, kuid pikemas plaanis peaksid need kasvutempod ühtlustuma.

8. septembril avaldas Statistikaamet 2009.–2012. aasta rahvamajanduse näitajate arvestuste regulaarse revisjoni tulemused. Rahandusministeeriumi suvine majandusprognos baseerus varemavaldatud rahvamajanduse andmetel, mistõttu on prognoosi tulemusi tehniliselt korrigeeritud nii, et need oleksid võrreldavad ajaloolise aegrega.

Joonis 1

Eesti majanduskasv ning tarbijahinnaindeksi muutus

(protsenti)

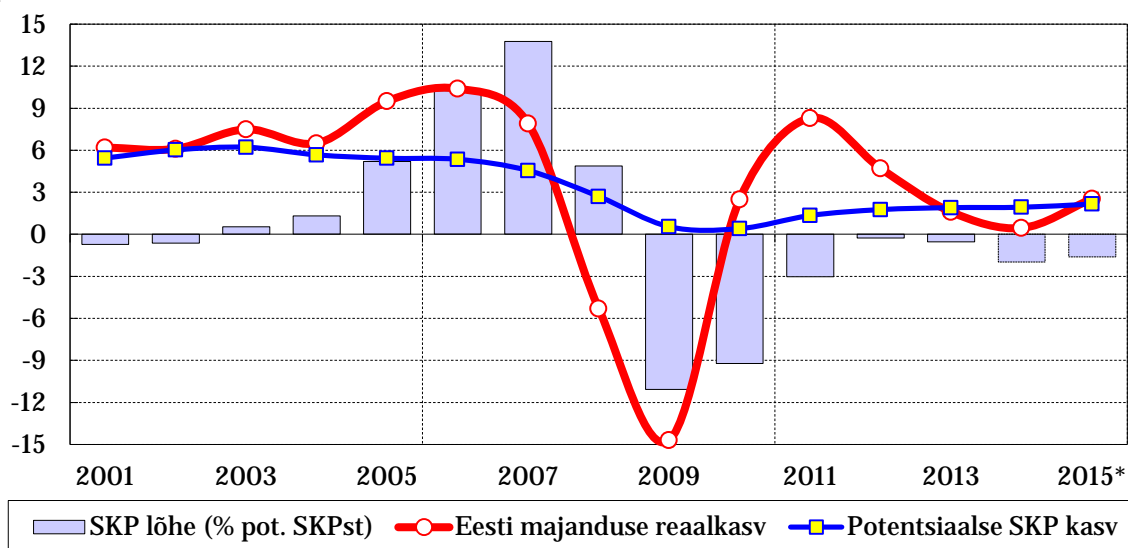


Allikas: Statistikaamet, Rahandusministeerium.

Joonis 2

Potentsiaalse SKP ja SKP lõhe areng

(protsenti)



Allikas: Statistikaamet, Rahandusministeerium.

Tabel 0.i) Põhieeldused

	2013	2014*	2015*
Lühiajaline intressimäär (aasta keskmine)	0,2	0,3	0,3
Pikaajaline intressimäär (aasta keskmine)	1,6	1,6	1,9
USD/€ vahetuskurss (aasta keskmine)	0,753	0,744	0,744
Nominaalne efektiivne vahetuskurss	1,4	0,4	0,0
SKP kasv maailmas, v.a EL	3,6	3,9	4,2
EL SKP kasv	0,1	1,4	1,7
Asjakohaste välisturgude kasv	0,9	1,3	1,8
Impordimaht maailmas, v.a EL	3,1	4,5	5,7
Nafta hind (Brent, USD/barrel)	108,5	108,5	106,3

Allikas: Rahandusministeerium.

Tabel 1.a. Makromajanduslikud väljavaated

	ESA kood	2013	2013	2014*	2015*
		tase	muutus	muutus	muutus
1. Reaalne SKP	B1*g	16 936,9	1,6	0,5 → 1,5 (1/)	2,5
millest					
1.1. Agregeeritud eelarvemeetmete hinnanguline mõju majanduskasvule (2/)		–	–	–	–
2. Potentsiaalne SKP			1,9	1,9	2,2
panused:					
- tööjõud			0,1	0,0	-0,1
- kapital			1,6	1,5	1,5
- kogutootlikkus (TFP)			0,2	0,5	0,7
3. Nominaalne SKP	B1*g	18 738,8	6,2	3,0	5,8
Realse SKP komponendid					
4. Eratarbimiskulutused	P.3	8 354,2	3,8	3,6	3,8
5. Valitsussektori lõpptarbimiskulutused	P.3	3 190,5	2,8	1,0	1,0
6. Kapitali kogumahutus põhivarasse	P.51	4 704,7	2,5	5,2	5,5
7. Varude muutus (% SKPst)	P.52 + P.53	-89,3	-0,5	1,8	1,7
8. Kaupade ja teenuste eksport	P.6	14 999,5	2,6	2,0	3,5
9. Kaupade ja teenuste import	P.7	14 842,9	3,1	3,9	4,3
Panused SKP reaalkasvu					
10. Lõplik sisemajanduse nõudlus			3,1	2,0	3,5
11. Varude muutus	P.52 + P.53		-2,2	0,1	-0,3
12. Väliskaubanduse saldo	B.11		-0,5	-1,7	-0,7

1/ Rahandusministeeriumi suvises majandusprognoosis, mis baseerusid varemavaldatud rahvamajanduse andmetel, oodati 2014. a majanduskasvuks 0,5% ja deflaatoriks 2,6%. Andmete revisjoni käigus tõusis 2014. a esimese poole reaalne kasv ja vähenes deflaator, nominaalne majanduskasv jäi sarnaseks. Seetõttu on prognoosi tulemusi tehniliselt korrigeeritud, et need oleksid võrreldavad ajaloolise aegrega (eelkõige nominaalseid tasemeid, 2014. a puhul ka reaalkasvu ja deflaatorit).

2/ Eelarvemeetmete rakendamine otsustati peale majandusprognoosi valmimist ning nende mõju majanduskasvule ei ole prognoosis arvestatud.

Allikas: Statistikaamet, Rahandusministeerium.

Tabel 1.b. Hinnasuundumused

	ESA kood	2013	2013	2014*	2015*
		tase 2010=100	muutus	muutus	muutus
1. SKP deflaator		110,6	4,5	2,6 → 1,6 (1/)	3,1
2. Eratarbimise deflaator		112,2	3,1	1,0	2,3
3. THHI		113,1	3,2	0,8	2,3
4. Avaliku sektori tarbimise deflaator		112,2	5,8	4,6	4,5
5. Investeeringute deflaator		108,8	4,9	2,8	2,3
6. Ekspordihinna deflaator (kaubad ja teenused)		107,5	1,0	-0,2	1,0
7. Impordihinna deflaator (kaubad ja teenused)		107,6	-0,4	-0,5	0,8

1/ Rahandusministeeriumi suvises majandusprognoosis, mis baseerub varemavaldatud rahvamajanduse andmetel, oodati 2014. a majanduskasvuks 0,5% ja deflaatoriks 2,6%. Andmete revisjoni käigus tõusis 2014. a esimese poole reaalne kasv ja vähenes deflaator, nominaalne majanduskasv jäi sarnaseks. Seetõttu on prognoosi tulemusi tehniliselt korrigeeritud, et need oleksid võrreldavad ajaloolise aegreaga (eelkõige nominaalseid tasemeid, 2014. a puhul ka reaalkasvu ja deflaatorit).

Allikas: Statistikaamet, Rahandusministeerium.

Tabel 1.c. Tööturu suundumused

	ESA kood	2013	2013	2014*	2015*
		tase	muutus	muutus	muutus
1. Hõivatud, tuhat		621,4	1,0	0,1	0,0
2. Tööhõive, töötunnid					
3. Töötuse määr (%)		58,7	8,6	7,5	6,8
4. Tööviljakus, isikud (reaalne SKP inimese kohta)		27 258	0,6	0,9	2,5
5. Tööviljakus, töötunnid (reaalne SKP töötunni kohta)					
6. Hüvitised töötajatele	D.1	8 708,7	8,2	6,8	6,6
7. Hüvitised töötaja kohta		14 014	7,8	6,0	6,1

Allikas: Statistikaamet, Rahandusministeerium.

Tabel 1.d. Positsioonid sektorite lõikes

	ESA kood	2013	2014*	2015*
		% SKPst	% SKPst	% SKPst
1. Netolaenuandmine/ -võtmine muu maailma suhtes	B.9	1,4	0,4	0,3
<i>millest:</i>				
- kaupade ja teenuste bilanss		1,3	0,2	-0,3
- esmaste tulude ja siirete bilanss		-2,6	-2,5	-2,4
- kapitalikonto		2,8	2,7	3,0
2. Erasektori netolaenuandmine/ -võtmine	B.9			
3. Valitsussektori netolaenuandmine/ -võtmine	B.9	-0,5	-0,3	-0,5
4. Statistiline erinevus		0,0	-	-

Allikas: Statistikaamet, Rahandusministeerium.

Rahandusministeeriumi majandusprognoosi koostavad ministeeriumi Fiskaalpoliitika osakonna analüütikud, kes kuuluvad ministeeriumi koosseisu. Prognoosi objektiivsus ja sõltumatus on tagatud prognoosiprotsessi läbipaistvuse, erinevate majaväliste prognoosijate kaasamise ja prognoositulemuste pideva võrdluse kaudu. Rahandusministeeriumi majandusprognoosi esialgne versioon arutatakse läbi Eesti Panga prognoosimeeskonnaga. Enne Rahandusministeeriumi prognoosi lõplikku fikseerimist arutatakse selle põhieeldused ja tulemused ühisseminaril läbi kõigi Eesti olulisemate prognoosijatega, kes töötavad keskpangas, kommertsbankades ja teistes majandusanalüüsiga tegelevates organisatsioonides. Kokku on selliseid kaasatavaid organisatsioone umbes kümnekond. Lisaks on Rahandusministeeriumi prognoosi seletuskirjas välja toodud võrdlustabelid ja joonised erinevate sõltumatute prognoosijate prognoositulemustega, mille põhjal on lihtne veenduda mõne prognoosija süstemaatilises kallutatuses.

EL liikmesriikide majandus- ja eelarvepoliitika koordineerimise raamistiku muudatused näevad ette, et kõigis euroala riikides tuleb luua sõltumatu institutsioon, mis jälgiks eelarvepoliitika vastavust eelarvereeeglitele ning hindaks vajaduse korral tarvidust rakendada raamistikus toodud korrigeerimismeetmeid. Eesti sõltumatu eelarvenõukogu loodi 2014. aastal Eesti Panga juurde. Eelarvenõukogu peab põhikirja kohaselt andma hinnangu riigi makromajandus- ja rahandusprognooside, eelarvestrateegia ning valitsussektori struktuurse eelarvepositsiooni eesmärgi saavutamise kohta.

Eelarvenõukogu 15.09.2014 arvamus Rahandusministeeriumi 2014. aasta suvise majandusprognoosi kohta ütleb:²

- „Eelarvenõukogu arvates on rahandusministeeriumi uus makromajandusprognoos nii majanduse nominaalse kui ka reaalse kasvu ning maksutulude poolest sobiv alus järgmise aasta riigieelarve eelnõu väljatöötamiseks.“
- „Eelarvenõukogu soovitab valitsusel ... koostada riigieelarve, mille puhul valitsussektori struktuurne ülejääk ei kujune väiksemaks kui suveprognoosis välja toodud 0,8% SKP suhtes. Sellisel juhul on suurem kindlus, et 2015. aasta riigieelarve on kooskõlas kehtivate õigusaktide ja riigi eelarvestrateegias aastateks 2015–2018 püstitatud eesmärkidega.“

Alljärgnevalt on välja toodud olulisemad erinevused Rahandusministeeriumi 2014. aasta suvise majandusprognoosi ning teiste makromajandusprognoose koostavate institutsioonide viimaste avalikult teadaolevate kasvuootuste vahel. Nende omavahelisel võrdlemisel tuleb arvestada, et prognoosid on koostatud erinevatel aegadel ja sellest tulenevalt erineva informatsiooni alusel, mis tingib ka erinevused prognoosi eeldustes ja tulemustes. Kuna väliskeskond on muutlik ning tulevikuväljavaated erinevad varasemast, siis tuleb varasemaid prognoose hinnates arvestada nende tegemise ajal kehtinud eeldustega.

Kui aasta esimestel kuudel jäid erinevate prognoosijate 2014. aasta majanduskasvu hinnangud 2–3% vahemikku, siis I kvartali negatiivse majanduskasvu ning Ukraina kriisi süvenemise järel hakati prognoosi oluliselt langetama. Suvekuudel avaldatud prognoosid jäävad 0,5%st ülespoole. Rahandusministeeriumi suvine prognoos selleks aastaks on konservatiivne, jäädes kasvuootuste alumisse otsa.

² Pikemalt loe Eelarvenõukogu veebilehelt: <http://eelarvenoukogu.ee/files/Eelarven%C3%B5ukogu%20arvamus%20osuvise%20majandusprognoosi%20kohta.pdf>.

2015. aastaks ootavad institutsioonid majanduskasvu kiirenemist, kuid prognooside varieeruvus on üsna suur. Suvel valminud prognoosid jäävad 2–4% vahemikku, sõltudes Eesti ekspordipartnerite majanduse elavnemise kiirusest ning geopoliitiliste pingete taandumise ootustest. Rahandusministeeriumi ootus majanduskasvu taastumise osas on võrreldav teiste asutuste viimaste prognoosidega.

Tabel 1.e. Majandusprognooside võrdlus

	SKP reaalkasv, %			SKP nominaalkasv, %		
	2014*	2015*	2016*	2014*	2015*	2016*
Rahandusministeerium	0,5	2,5	3,5	3,0	5,8	6,6
Euroopa Komisjon	1,9	3,0	–	4,7	6,5	–
Eesti Pank	0,7	3,9	3,6	4,1**	6,6**	6,6**
IMF	2,4	3,2	–	–	–	–
OECD	1,2	3,1	–	3,2	5,2	–
SEB	0,5	1,8	3,0	–	–	–
Swedbank	0,8	2,3	3,0	3,9	5,7	6,3
Nordea	1,2	3,2	–	2,7**	7,4**	–
Consensus Forecasts	0,8	2,6	–	–	–	–
Konjunktuuriinstituut	2,7	–	–	–	–	–

	Tarbijahinnaindeks, %			Valitsussektori positsioon, % SKPst		
	2014*	2015*	2016*	2014*	2015*	2016*
Rahandusministeerium	0,3 (0,8*)	1,9 (2,3*)	2,5 (2,8*)	-0,2	-0,5	0,0
Euroopa Komisjon	1,5*	3,0*	–	-0,5	-0,6	–
Eesti Pank	0,8 (1,3*)	2,4 (2,8*)	2,7 (3,0*)	-0,6	-0,8	-0,3
IMF	3,2*	2,8*	–	–	–	–
OECD	0,7*	1,7*	–	-0,2	-0,1	–
SEB	0,1	1,6	1,9	–	–	–
Swedbank	0,3	2,5	2,7	-0,5	-0,4	-0,2
Nordea	1,0	2,6	–	-1,1	-0,9	–
Consensus Forecasts	0,9	2,3	–	–	–	–
Konjunktuuriinstituut	2,2	–	–	–	–	–

* tarbijahindade harmoneeritud indeks.

** arvatud nominaalse SKP mahu prognoosi põhjal.

Allikad:

Rahandusministeeriumi suvine majandusprognoos 2014. 1.09.2014.

European Commission. Economic Forecast. Spring 2014. 5.05.2014.

IMF. World Economic Outlook. April 2014. 8.04.2014.

OECD Economic Outlook. No 95. May 2014, 6.05.2014.

Eesti Pank. Rahapoliitika ja majandus. Hetkeseis ja ettevaade. 1/2014. 11.06.2014.

Konjunktuuriinstituut. Konjunktuur nr 1 (188) 2014. 7.04.2014.

SEB. Nordic Outlook. August 2014. 26.08.2014.

Swedbank. Swedbanki majandusprognoos. 26.08.2014.

Nordea. Eesti ülevaade. 11.06.2014.

Eastern Europe Consensus Forecasts. 18.08.2014.

2. Eelarve-eesmärgid

Valitsuse keskpika perioodi eesmärk (MTO) on jätkuvalt valitsussektori eelarve struktuurne ülejääk. Globaalse majanduskriisi järgselt on alates 2009. aastast valitsussektori eelarvepositsioon struktuurses ülejäägis ja sellega on ka keskpika perioodi eesmärk täidetud.

2014. aastal struktuurne eelarvepositsioon paraneb tänu majandusstsükli mõjule 0,9%ni SKPst. Fiskaalpoliitika üldine eesmärk on hoida eelarvepoliitika neutraalne või vastutsükliline, kuid kriisi ajal tekkinud nominaalse eelarvedefitsiidi korrigeerimiseni kavatseb valitsus rakendada majandusstsükli nõutavast rangemat poliitikat. Järgnevatel aastatel on struktuurselt tasandatud eelarvepositsioon jätkuvalt ülejäägis. **2015. aastal on valitsussektori eelarve struktuurselt ülejäägis 0,8% SKPst, mis ületab riigi eelarvestrateegias seatud eesmärki 0,6%punktiga SKPst.** Struktuurne ülejääk näitab, et jätkusuutlikkuse probleeme eelarves ei ole ning nominaalne puudujääk lähiaastatel on põhjustatud ajutistest teguritest. **Seega peab Eesti kinni oma keskpika perioodi eesmärgist, mis alates 2007. aastast on valitsussektori struktuurne ülejääk.**

2013. aastal kasvas valitsussektori eelarvedefitsiit 89 mln eurole ehk 0,5%le SKPst. Keskvalitsus ja kohalikud omavalitsused lõpetasid aasta puudujäägiga vastavalt 0,3% ja 0,5% SKPst, sotsiaalkindlustusfondid olid ülejäägis 0,3% SKPst. Puudujääk süvenes vaatamata prognoositust paremale maksulaekumisele (eelkõige juriidilise isiku tulumaksu laekumine). Oodatust üle kahe korra suuremas puudujäägis olid kohalikud omavalitsused, mis oli tingitud eelkõige investeringute suurenemisest, mida võib mh seostada kohalike omavalitsuste valimistega möödunud aasta sügisel.

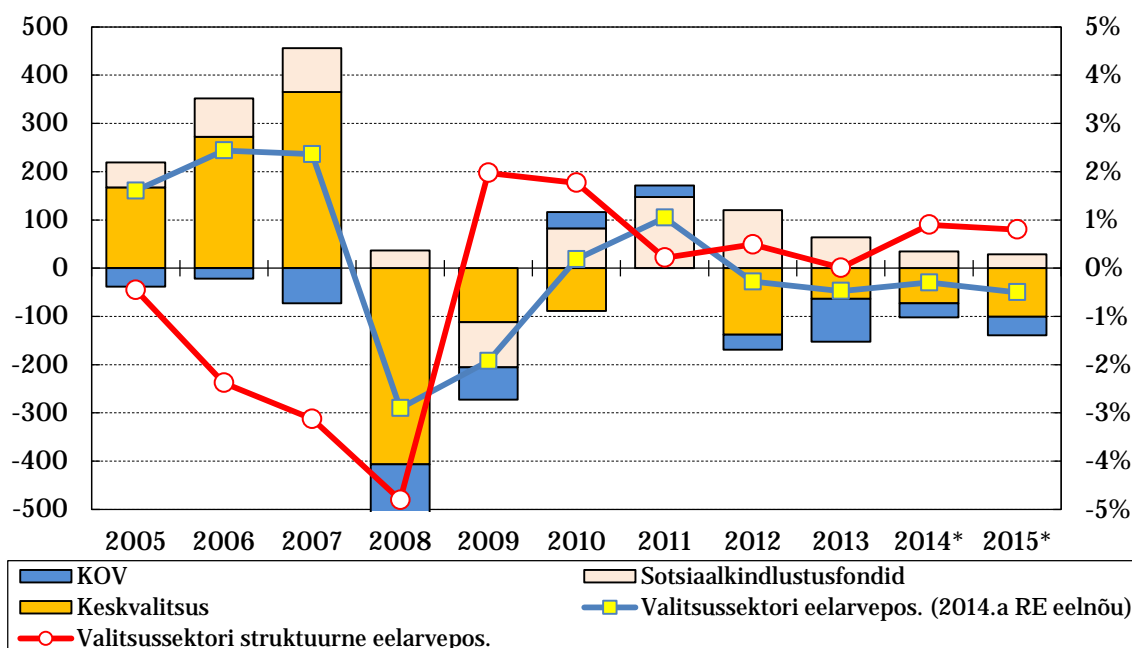
2014. aasta valitsussektori eelarvepuudujääk ulatub 2015. a eelarve eelnõud arvestades 0,3%ni SKPst. Peamiseks puudujäägi tekitajaks on keskvalitsus, kuid ka kohalikud omavalitsused jäävad sel aastal prognoosi kohaselt defitsiiti. Sotsiaalkindlustusfondid on tänu Töötukassale jätkuvalt ülejäägis (2014. a 0,2% SKPst). 2015. aasta riigieelarve eelnõu kohaselt kujuneb valitsussektori nominaalseks eelarvepuudujäägiks 0,5% SKPst.

Eesti valitsussektori võlg suurenes 2013. aasta jooksul 9,7%lt 10,1%ni SKPst, ulatudes nominaalselt 1 888 mln euroni. Võlakoormuse suurenemise põhjusteks olid eelkõige Euroopa Finantsstabiilsuse Fondi (EFSF) poolt väljastatud laenude mahu kasv ning kohalike omavalitsuste laenukoormuse suurenemine. Kuna prognoosi kohaselt puudub nii käesoleval kui ka järgmisel aastal vajadus uute laenude võtmiseks, väheneb laenukoormus 2015. aasta lõpuks 9,3%le SKPst.

Joonis 3

Valitsussektori eelarvepositsioon

(% SKPst)

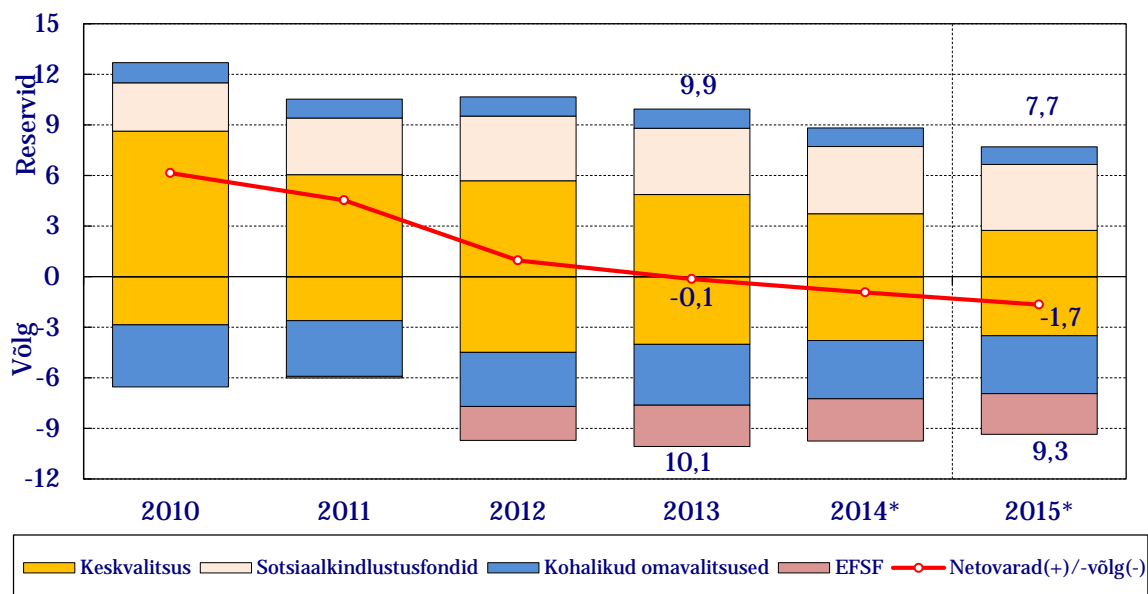


Allikas: Statistikaamet, Rahandusministeerium.

Joonis 4

Valitsussektori likviidsed varad, võlakoormus ja netopositsioon

(% SKPst)

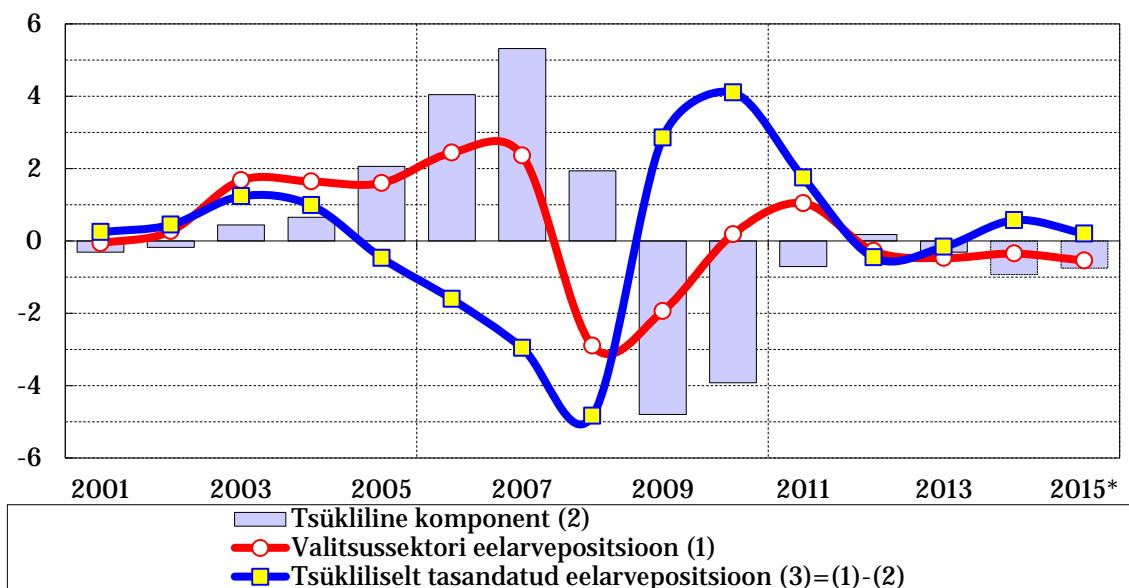


Allikas: Statistikaamet, Rahandusministeerium.

Joonis 5

Valitsussektori tsükliliselt tasandatud eelarvepositsioon

(% SKPst)

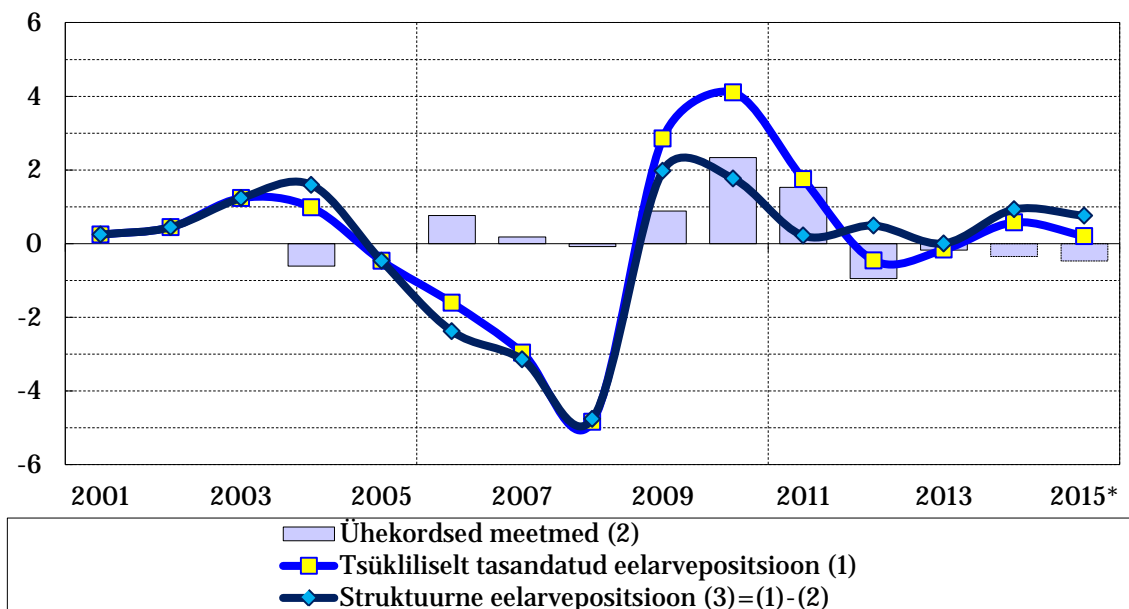


Allikas: Statistikaamet, Rahandusministeerium.

Joonis 6

Valitsussektori struktuurne eelarvepositsioon

(% SKPst)



Allikas: Rahandusministeerium.

Tabel 2.a. Valitsussektori eelarve eesmärgid allsektorite lõikes

	ESA kood	2014 (1/)	2015*
		% SKPst	% SKPst
Netolaenuandmine (+) / netolaenuvõtmine (-) (B.9) allsektorite lõikes			
1. Valitsussektor	S.13	-0,3	-0,5
2. Keskvalitsus	S.1311	-0,4	-0,4
3. Liidumaa/ piirkondlik valitsus	S.1312	–	–
4. Kohalikud omavalitsused	S.1313	-0,2	-0,2
5. Sotsiaalkindlustusfondid	S.1314	0,2	0,2
6. Intressikulud	D.41	0,1	0,2
7. Primaarne eelarvepositsioon (3/)		-0,2	-0,4
8. Ühekordsed jm ajutised meetmed (4/)		-0,4	-0,5
9. SKP reaalkasv (%) (=1. Tabelis 1.a)		1,5	2,5
10. SKP potentsiaalne kasv (%) (=2. Tabelis 1.a)		1,9	2,2
panused:			
- tööjõud		0,0	-0,1
- kapital		1,5	1,5
- kogutootlikkus (TFP)		0,5	0,7
11. SKP lõhe (% potentsiaalsest SKPst)		-2,1	-1,7
12. Tsükliline eelarvekomponent (% potentsiaalsest SKPst)		-0,9	-0,7
13. Tsükliliselt kohandatud eelarvepositsioon (=1 - 12) (% potentsiaalsest SKPst)		0,6	0,2
14. Tsükliliselt kohandatud primaarne eelarvepositsioon (=13 + 6) (% potentsiaalsest SKPst)		0,7	0,4
15. Struktuurne eelarvepositsioon (=13 - 8) (% potentsiaalsest SKPst)		0,9	0,8

1/ 2014 riigieelarve eelnõu kohaselt.

2/ TR-TE= B.9.

3/ Primaarne eelarvepositsioon arvutatakse järgmiselt (B.9, punkt 8) + (D.41, punkt 9).

4/ Plussmärk tähendab puudujääki vähendavaid ühekordseid meetmeid.

Allikas: Rahandusministeerium.

Tabel 2.b. Valitsussektori võla suundumused

	ESA kood	2014*	2015*
		% SKPst	% SKPst
1. Koguvõlg ³		9,8	9,3
2. Koguvõla suhte muutus		-0,3	-0,4
Koguvõla muutuse tegurid			
3. Primaarne eelarvepositsioon (=10. Tabelis 2.a.i))		-0,2	-0,4
4. Intressikulud	D.41	0,1	0,2
5. Muud võlakoormuse muutuse tegurid (stock-flow adjustment)		-0,4	-0,4
<i>millest:</i>			
- erinevused kassa- ja tekkepõhise arvestuse vahel		–	–
- finantsvarade netoakumuleerimine		–	–
<i>millest:</i>			
- erastamistulud		–	–
- väärtuse hindamise mõju jm		–	–
p.m.: Võla kaudne intressimäär (1/)		1,4	1,6
Muud asjakohased muutujad			
6. Likviidsed finantsvarad (2/)		8,8	7,7
7. Netofinantsvõlg (7=1-6)		0,9	1,7
8. Võla (olemasolevad võlakirjad) amortisatsioon alates eelmise aasta lõpust ⁴		0,1	0,1
9. Välisvaluutas nomineeritud võla osakaal		0,0	0,0
10. Keskmine tagasimaksetähtaeg ⁵		6,0	5,2

1/ Intressikulud jagatud eelmise aasta võlatasemega.

2/ Likviidsed varad on määratletud siin kui AF1, AF2, AF3 (valitsussektori puhul konsolideeritud, st valitsusüksuste finantspositsioonid on tasaarvestatud), AF.511, AF.52 (ainult juhul, kui on börsil noteeritud).

Allikas: Rahandusministeerium.

Tabel 2.c. Tingimuslikud kohustused

	2014*	2015*
	% SKPst	% SKPst
Riiklikud tagatised	1,7	1,6
millest: finantssektoriga seotud tagatised	0,0	0,0

Allikas: Rahandusministeerium.

³ Prognoos enne Statistikaameti avaldatud uusi valitsussektori võla andmeid 2013. a septembris. Prognoos ja eelarve seletuskiri uuendatakse uute aegridade alusel käesoleva aasta lõpuks või uue aasta alguses.

⁴ Keskvalitsuse laenamine ilma sihtasutuste ja avalik õiguslike juriidiliste isikuteta.

⁵ Keskvalitsuse laenuid ilma sihtasutuste ja avalik õiguslike juriidiliste isikuteta.

3. Tulu- ja kuluproгноosid muutumatu poliitika eeldusel

Suvine prognoos (Tabel 3) erineb kevadisest prognoosist osaliselt seetõttu, et valitsussektori kogutulude taseme prognoos 2013. aastaks muutus seoses 2012. aasta andmete uuendamisega, mis mõjutas ka kogukulude taset. Näitajad protsendina SKPst ei ole võrreldavad, kuna suvise prognoosi tabelis on arvutused revideeritud SKPga.

Tabel 3. Valitsussektori kulu- ja tuluproгноosid, mis põhinevad eeldusel, et poliitikat ei muudeta, peamiste komponentide lõikes

Valitsussektor (S13)	ESA kood	2014*	2015*
		% SKPst	% SKPst
1. Kogutulu muutumatu poliitika korral	TR	38,7	39,2
millest			
1.1. Tootmis- ja impordimaksud	D.2	13,9	14,4
1.2. Jooksvad tulumaksud, omandimaksud jm	D.5	7,5	7,1
1.3. Kapitalimaksud	D.91	0,0	0,0
1.4. Sotsiaalmaksud	D.61	11,4	11,3
1.5. Omanditulu	D.4	1,4	1,2
1.6. Muu		4,5	5,3
p.m.: Maksukoormus (=D.2+D.5+D.61+D.91-D.995)		32,8	32,7
2. Kogukulu muutumatu poliitika korral	TE	38,9	39,6
millest			
2.1. Hüvitised töötajatele	D.1	10,9	10,8
2.2. Vahetarbimine	P.2	6,8	6,7
2.3. Sotsiaalmaksud	D.62 D.632	12,6	13,0
millest töötushüvitised		0,4	0,3
2.4. Intressikulud (=9. Tabelis 2.a)	D.41	0,1	0,2
2.5. Subsiidiumid	D.3	0,7	0,8
2.6. Kapitali kogumahutus põhivarasse	P.51	5,5	5,1
2.7. Kapitalisiirded	D.9	0,8	0,8
2.8. Muu		1,4	2,2

Allikas: Rahandusministeerium.

4. Kulu- ja tulueesmärgid. Valitsussektori kulutused funktsioonide lõikes

Eelarvekava (Tabel 4.a) erineb suvisest prognoosist (Tabel 3) tulu- ja kulumeetmete tõttu (Tabel 5.a). 2014. aasta tulud vähenesid 0,1% SKPst seoses omanikutulude ajatamisega, kulud ei muutunud. 2015. aastal suurenesid tulud 0,2% SKPst ja kulud 0,3% SKPst.

Tabel 4.a. Valitsussektori kulu- ja tulueesmärgid peamiste komponentide lõikes

Valitsussektor (S13)	ESA kood	2014*	2015*
		% SKPst	% SKPst
1. Kogutulu eesmärk	TR	38,5	39,3
millest			
1.1. Tootmis- ja impordimaksud	D.2	13,9	14,4
1.2. Jooksvad tulumaksud, omandimaksud jm	D.5	7,5	7,1
1.3. Kapitalimaksud	D.91	0,0	0,0
1.4. Sotsiaalmaksud	D.61	11,4	11,3
1.5. Omanditulu	D.4	1,3	1,3
1.6. Muu		4,5	5,3
p.m.: Maksukoormus (=D.2+D.5+D.61+D.91-D.995)		32,7	32,7
2. Kogukulu eesmärk	TE	38,9	39,9
millest			
2.1. Hüvitised töötajatele	D.1	10,9	10,8
2.2. Vahetarbimine	P.2	6,8	6,9
2.3. Sotsiaalmaksud	D.62 D.632	12,6	13,0
millest töötushüvitised		0,4	0,3
2.4. Intressikulud (=9. Tabelis 2.a)	D.41	0,1	0,2
2.5. Subsiidiumid	D.3	0,7	0,8
2.6. Kapitali kogumahutus põhivarasse	P.51	5,5	5,2
2.7. Kapitalisiirded	D.9	0,8	0,8
2.8. Muu		1,4	2,2

Allikas: Rahandusministeerium.

Tulenevalt SGP nõuetest peaks liikmesriigi valitsussektori kulude kasv olema kooskõlas liikmesriigi majanduskasvuga. Kulude kasvu eesmärgiks (*expenditure benchmark*) loetakse reeglina liikmesriigi 10 aasta keskmine potentsiaalne majanduskasv, mis vastavalt Euroopa Komisjoni majandusprognoosile on 2,1%. Juhul kui liikmesriik ei täida jooksva aastal oma keskpika perioodi eesmärki (MTO), milleks Eesti puhul on valitsussektori eelarve struktuurne ülejääk, võetakse kokkuleppe kohaselt järgneva aasta kulueesmärgiks madalam väärtus (Eesti puhul 0,9%), mis aitab kaasa eelarvepositsiooni parandamisele ja viib MTO täitmiseni.

2014. aastal suurenevad Eesti valitsussektori kulud⁶ 2% võrra, mistõttu täitab Eesti kulueesmärgi. Samas 2015. aastal on kulude kasvuks 5,6%, mistõttu ületatakse kulude kasvu eesmärk 3,5 pp võrra eeldusel, et 2014. aastal saavutatakse struktuurne ülejääk. Selle mittemõeldamisel võetakse kulu eesmärgiks madalam kasv, mida prognoosi järgi ületatakse 4,7 pp võrra. 2014. aastal vähenesid Euroopa Liidu välisvahendite kulud (Tabel 4.b.), mis on täielikult tuludega kaetud, 2015. aastal need suurenevad. Valikulised tulumeetmed vähenesid 2013. aastal oluliselt peamiselt vähenenud CO₂ kvoodirahade tõttu. 2014. aasta meetmete vähenemine tuleneb peamiselt töötuskindlustusmaksude määra alandamisest ning 2015. aasta kasv tuleneb peamiselt aktsiisitõusust ning käibemaksumuudatustest. Kulueesmärgi täitmist mõjutavad ka tavapärasest suuremad investeeringud aastatel 2012–2014.

Tabel 4.b. Kulueesmärgist välja jäetavad summad

	2013	2013	2014*	2015*
	<i>tase (mln eurot)</i>	<i>% SKPst</i>	<i>% SKPst</i>	<i>% SKPst</i>
1. Välisvahendite kulu, mis on tuludega kaetud	869,6	4,64	4,26	4,51
2. Töötuskindlustuse kulu, mis tuleneb majandustsüklist⁷	0,0	0,00	0,00	0,00
3. Valitsussektori tulusid muutvad valikulised meetmed (<i>discretionary measures</i>)⁸	-21,1	-0,11	-0,17	0,15
4. Seadusest tulenevad muudatused valitsussektori tuludes, mis on seotud kuluvajaduse kasvuga	0,0	0,00	0,00	0,00

Allikas: Rahandusministeerium.

⁶ Kulude arvestamisel on vastavalt Euroopa Komisjoni metoodikale arvestatud kulude reaalkasvu, kasutades SKP deflaatorit, ning arvestusest on eemaldatud teatud kulud (Tabel 4.b., lisaks intressikulu ja kapitalimahutuse kohandus).

⁷ Eksperthinnangu korras on eeldatud, et töötus on loomulikul tasemel.

⁸ Arvestatud meetmed on: tulumaksumäära langetamine; üldise ja täiendava pensionide maksuvaba tulu tõus; aktsiiside tõstmine ja kütuse soodusaktsiisi kaotamine; töötuskindlustusmaksemäära langetamine; käibemaksusüsteemi muudatused; dividendide tulumaks; riigieelarve palgatõus; töövõimereformi mõju; tulu CO₂ kvoodi müügist; PRIA toetuste maksustamine; riigilõivude tõus; väärismetallide- ja kivide pöördmaksustamine; hasartmängumaksu muudatused.

Tabel 4.c. Valitsussektori kulutused funktsioonide lõikes

Tabel 4.c.i) Valitsussektori kulutused haridusele, tervishoiule ja tööhõivele

	2014*		2015*	
	% SKPst	% valitsus- sektori kuludest	% SKPst	% valitsus- sektori kuludest
Haridus	6,3	16,2	6,5	16,2
Tervishoid	5,2	13,4	5,5	13,9
Tööhõive	0,2	0,5	0,2	0,4

Tabel 4.c.ii) Valitsussektori funktsioonide liigitus

Valitsussektori funktsioonid	COFOG kood	2014*	2015*
		% SKPst	% SKPst
1. Üldised avalikud teenused	1	3,6	3,6
2. Riigikaitse	2	1,9	1,9
3. Avalik kord ja julgeolek	3	1,9	1,9
4. Majandus	4	4,3	4,2
4. Keskkonnakaitse	5	0,6	0,4
6. Elamu- ja kommunaalmajandus	6	0,7	0,7
7. Tervishoid	7	5,2	5,5
8. Vaba aeg, kultuur ja religioon	8	1,8	2,0
9. Haridus	9	6,3	6,5
10. Sotsiaalkaitse	10	12,6	13,0
11. Kulutused kokku (=2. Tabelis 2.c.i)	TE	38,9	39,9

Allikas: Rahandusministeerium.

5. Esialgses eelarvekavas sisalduvad kaalutusõigusel põhinevad meetmed

2015. aasta riigieelarve laekumist mõjutab 14 suuremat (mõju üle 1 mln euro) tulu- ja kulu-meedet, neist kaks mõjutavad riigieelarve tulusid, 11 meedet riigieelarve kulusid ja üks Töötukassa kulusid. Kõik riigieelarve kulumeetmed (kokku 44,4 mln eurot) on ühekordse mõjuga ja suunatud kõikide ministriumide prioriteetsemate vajaduste katmiseks. Koos kõikide meetmetega süveneb valitsussektori 2015. aasta eelarvepuudujääk 20,6 mln eurot ehk 0,1% SKPst.

Dividendide ajatamine koos tulumaksuga – osaline dividendide maksmise ajatamine 2014. aastast 2015. aastasse. Mõjutab riigiettevõtete majandustegevust, suurendades nende likviidsust.

Riigilõivud – lõivumäärad kasvavad toimingute tegeliku kulude suurenemise ning määrade ülespoole täiseurodeks ümardamise tõttu.

Töövõimereformi ettevalmistuskulud – 2016. aastast käivitub töövõimereform, mille jaoks tehakse Töötukassas ettevalmistuskulutusi (IT-süsteemid, töötajate ümberõpe, uute töötajate värbamine) 2015. aastal.

Kaitsekulud – SKP taseme langusest tuleneva kulude vähenemise osaline kompenseerimine.

Tabel 5.a. Valitsussektori võetud kaalutusõigusel põhinevad meetmed

Meetmed	Kirjeldus	Eesmärk (kulude/ tulude osa) ESA kood	Arvestuse põhimõte	Vastu- võtmise staatus	Eelarve mõjud			
					2014*	2015*	2016*	2017*
					% SKP	% SKP	% SKP	% SKP
1) Riigilõiv	Riigilõivu määrade tõstmine.	Tulumeede	Tekkepõhine	Esitatud koos eelarvega	–	0,02	0,02	0,02
2) Dividendide ajatamine koos tulumaksuga	Dividendimaksete ajatamine 2014. aastast 2015. aastasse.	Tulumeede, D4, D5	Tekkepõhine	Eelnõu vajadus puudub	-0,14	0,14	–	–
3) Töövõimereformi kulud (Töötukassa)	2016. aastast käivitub töövõimereform, mille jaoks tehakse Töötukassas ettevalmistuskulutusi 2015. aastal.	Kulumeede, P2	Tekkepõhine	Eelnõu kooskõlastusel	–	-0,04	–	–
4) Riigikaitse kulude kasv	SKP taseme langusest tuleneva kaitsekulude vähenemise osaline kompenseerimine, Balti riikide tugevdatud õhuturbele vastuvõtva riigi toetuse tagamine.	Kulumeede, P2	Tekkepõhine	Eelnõu vajadus puudub	–	-0,06	–	–
5) Loodusväärtuslike maade soetamine	Loodusväärtuslike maade riigile omandamine, et kompenseerida eraomanikel looduskaitsepiirangutega kehtestatud kitsendused.	Kulumeede, P51	Tekkepõhine	Eelnõu vajadus puudub	–	-0,02	–	–
6) Talvise navigatsiooni tagamine	2015. aasta jäämurdmise tagamise kulud Soome lahel.	Kulumeede, P2	Tekkepõhine	Eelnõu vajadus puudub	–	-0,01	–	–
7) Arengu- ja humanitaarabi	Arengukoostöö ja humanitaarabi tegevuseks on projektid arengukoostöö sihtriikidega, annetused rahvusvahelistele organisatsioonidele ja fondidele, humanitaarabi, teavitustegevus ja maailmaharidus Eestis.	Kulumeede, D3	Tekkepõhine	Eelnõu vajadus puudub	–	-0,01	–	–
8) Teadusraamatukogudele teavikute soetamine	Teadus- ja arendustegevuse alase kirjanduse teavikute kogude jooksev- ja järelkomplekteerimine ning rahvusvaheliste elektrooniliste teavikute andmebaaside kasutuslitsentsid.	Kulumeede, P2	Tekkepõhine	Eelnõu vajadus puudub	–	-0,01	–	–
9) Eesti Vabariigi 100. aastapäeva tähistamise ettevalmistamine	Eesti Vabariigi 100. aastapäeva tähistamise ettevalmistamise kulud.	Kulumeede, P2	Tekkepõhine	Eelnõu vajadus puudub	–	-0,01	–	–
10) IT Akadeemia programm	Programmiga seotud tegevuskulud.	Kulumeede, P2	Tekkepõhine	Eelnõu vajadus puudub	–	-0,01	–	–

Ülevaade Eesti 2015. aasta eelarvekavast

11) IKT arendused	Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia ehk riigi erinevad IT arendused.	Kulumeede, P2	Tekkepõhine	Eelnõu vajadus puudub	-	-0,01	-	-
12) Eesti Euroopa Liidu nõukogu eesistumise planeerimine ja tegevuskava elluviimine	Ettevalmistamis- ja korraldamiskulud Eesti Euroopa Liidu eesistumiseks 2018. aastal.	Kulumeede, P2	Tekkepõhine	Eelnõu vajadus puudub	-	-0,01	-	-
13) Infosüsteemide arendus	Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia ehk riigi erinevad IT arendused.	Kulumeede, P2	Tekkepõhine	Eelnõu vajadus puudub	-	-0,01	-	-
14) Programmperioodi 2014–2020 meetmete menetlemiseks vajaliku IT süsteemi väljatöötamine ja realiseerimine	Põllumajanduse, maaelu ja kalanduse valdkondade arendamise toetuste jagamise uute põhimõtete rakendamiseks toetava tugisüsteemi arendamine.	Kulumeede, P2	Tekkepõhine	Eelnõu vajadus puudub	-	-0,01	-	-
15) Muud kulud	Väiksemahulised kuluotsused kõigil ministeeriumidel - tegevuskulud, investeeringud jne.	Kulumeede	Tekkepõhine	Eelnõu vajadus puudub	-	-0,07	-	-
Tulumeetmed kokku					-0,14	0,16	0,02	0,02
Kulumeetmed kokku					-	-0,26	-	-
KOKKU					-0,14	-0,10	0,02	0,02

Allikas: Rahandusministeerium.

Tabel 5.b. Keskvalitsuse võetud kaalutusõigusel põhinevad meetmed

Meetmed	Kirjeldus	Eesmärk (kulude/ tulude osa) ESA kood	Arvestuse põhimõte	Vastu- võtmise staatus	Eelarve mõjud			
					2014*	2015*	2016*	2017*
					% SKP	% SKP	% SKP	% SKP
1) Riigilõiv	Riigilõivu määrade tõstmine	Tulumeede	Tekkepõhine	Esitatud koos eelarvega	–	0,02	0,02	0,02
2) Dividendide ajatamine koos tulumaksuga	Dividendimaksude ajatamine 2014. aastast 2015. aastasse	Tulumeede, D4, D5	Tekkepõhine	Eelnõu vajadus puudub	-0,14	0,14	–	–
3) Riigikaitse kulude kasv	SKP taseme langusest tuleneva kaitsekulude vähenemise osaline kompenseerimine, Balti riikide tugevdatud õhuturbele vastuvõtva riigi toetuse tagamine.	Kulumeede, P2	Tekkepõhine	Eelnõu vajadus puudub	–	-0,06	–	–
4) Loodusväärtuslike maade soetamine	Loodusväärtuslike maade riigile omandamine, et kompenseerida eraomanikel looduskaitsepiirangutega kehtestatud kitsendused.	Kulumeede, P51	Tekkepõhine	Eelnõu vajadus puudub	–	-0,02	–	–
5) Talvise navigatsiooni tagamine	2015. aasta jäämurdmise tagamise kulud Soome lahel.	Kulumeede, P2	Tekkepõhine	Eelnõu vajadus puudub	–	-0,01	–	–
6) Arengu- ja humanitaarabi	Arengukoostöö ja humanitaarabi tegevuseks on projektid arengukoostöö sihtriikidega, annetused rahvusvahelistele organisatsioonidele ja fondidele, humanitaarabi, teavitustegevus ja maailmaharidus Eestis.	Kulumeede, D3	Tekkepõhine	Eelnõu vajadus puudub	–	-0,01	–	–
7) Teadusraamatukogudele teavikute soetamine	Teadus- ja arendustegevuse alase kirjanduse teavikute kogude jooksev- ja järelkomplekteerimine ning rahvusvaheliste elektrooniliste teavikute andmebaaside kasutuslitsentsid.	Kulumeede, P2	Tekkepõhine	Eelnõu vajadus puudub	–	-0,01	–	–
8) Eesti Vabariigi 100. aastapäeva tähistamise ettevalmistamine	Eesti Vabariigi 100. aastapäeva tähistamise ettevalmistamise kulud.	Kulumeede, P2	Tekkepõhine	Eelnõu vajadus puudub	–	-0,01	–	–
9) IT Akadeemia programm	Programmiga seotud tegevuskulud.	Kulumeede, P2	Tekkepõhine	Eelnõu vajadus puudub	–	-0,01	–	–
10) IKT arendused	Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia ehk riigi erinevad IT arendused.	Kulumeede, P2	Tekkepõhine	Eelnõu vajadus puudub	–	-0,01	–	–

Ülevaade Eesti 2015. aasta eelarvekavast

11) Eesti Euroopa Liidu nõukogu eesistumise planeerimine ja tegevuskava elluviimine	Ettevalmistamis- ja korraldamiskulud Eesti Euroopa Liidu eesistumiseks 2018. aastal.	Kulumeede, P2	Tekkepõhine	Eelnõu vajadus puudub	–	-0,01	–	–
12) Infosüsteemide arendus	Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia ehk riigi erinevad IT arendused.	Kulumeede, P2	Tekkepõhine	Eelnõu vajadus puudub	–	-0,01	–	–
13) Programmperioodi 2014–2020 meetmete menetlemiseks vajaliku IT süsteemi väljatöötamine ja realiseerimine	Põllumajanduse, maaelu ja kalanduse valdkondade arendamise toetuste jagamise uute põhimõtete rakendamiseks toetava tugisüsteemi arendamine.	Kulumeede, P2	Tekkepõhine	Eelnõu vajadus puudub	–	-0,01	–	–
14) Muud kulud	Väiksemahulised kuluotsused kõigil ministereeriumidel – tegevuskulud, investeeringud jne.	Kulumeede	Tekkepõhine	Eelnõu vajadus puudub	–	-0,07	–	–
Tulumeetmed kokku					-0,14	0,16	0,02	0,02
Kulumeetmed kokku					–	-0,22	–	–
KOKKU					-0,14	-0,06	0,02	0,02

Allikas: Rahandusministeerium.

6. Seosed esialgse eelarvekava ning liidu majanduskasvu ja tööhõive strateegiaga ette nähtud eesmärkide ning riigipõhiste soovitude vahel

Selles peatükis on esitatud informatsioon, kuidas eelarvekava meetmed võtavad arvesse riigipõhiseid soovitusi (*country-specific recommendation, CSR*) ning aitavad saavutada ELi majanduskasvu ja tööhõive strateegiaga ette nähtud eesmärged.

Põhjalikumad ja täpsemad informatsiooni rakendatavate meetmete kohta saab vaadata dokumendist „Konkurentsivõime kava „Eesti 2020““ ja selle tegevuskavast (Eesti riiklik reformikava).⁹

Tabel 6.a. Riigipõhised soovitused

CSR nr	Meetmete loetelu	Kirjeldus, kuidas meede otseselt aitab saavutada eesmärki
1.	a) Riigieelarve baasseaduse ellu rakendamine	Rakendub struktuurse eelarvepositsiooni tasakaalu või ülejäägi nõue: 2015. a eelarves on valitsussektori eelarvepositsioon struktuurses ülejäägis 0,8% sisemajanduse kogutoodangust, mis on 0,6 protsendipunkti võrra ambitsioonikam riigi eelarvestrateegias kavandatust. Töötab eelarvenõukogu, mis hindab riigi makromajandusprognose ja riigi rahandusprognose ning jälgib eelarve reeglite täitmist. Rakendusaktidest jõustub uus strateegilise planeerimise määrus, mis täpsustab seaduses määratletud aluseid eesmärkide, tegevuste ja ressursside paremaks sidumiseks.
2.	a) Tööjõumaksude langetamine	Tulumaksumäär langeb 21 protsendilt 20 protsendile, töötuskindlustusmaks määr langeb 3 protsendilt 2,4 protsendile ning maksuvaba tulu määr tõuseb 144 eurolt 154 eurole kuus.
	b) Lapsetoetuste tõus, sh vajaduspõhiselt	Lapsetoetuse tõstmine esimese ja teise lapse puhul 45 euroni kuus ja kolmanda lapse puhul 100 euroni kuus. Madala sissetulekuga perede vajaduspõhine peretoetus tõstetakse kahekordseks. Toimetulekutoetuse määramisel tõstetakse lapse osakaalu 0,8lt 1,0ni
	c) Töövõimereformi ettevalmistamine	Valmistatakse ette 2016. aastal töövõime toetamise skeemi ning töövõime hindamise süsteemi ellurakendamiseks ning sihtgrupile ja tööandjatele tööturumeetmete (sh tööalane rehabilitatsioon) ning sotsiaalteenuste pakkumiseks.
	d) Tööturul osalemise toetamine	Rahastatakse hoolekandemeetmeid ning lapsehoiu ja puudega laste hoolekandeteenuste arendamist hoolduskoormuse vähendamiseks.
	e) Lasteaiakohtade juurdeloomine	Lastele ja noortele tervisliku ja turvalise arengu tagamiseks luuakse täiendavaid lasteaiakohti, eelkõige suurte linnade ja nende tagamaade piirkondades.
	f) Ettevõtluskeskkonna parandamine kõrgema tööpuudusega piirkondades	Rakendatakse ellu piirkondade konkurentsivõime tugevdamise meede ettevõtluskeskkonna ja tööhõive edendamiseks, sh kõrgema tööpuudusega piirkondades, Ida-Viru linnapiirkondade jätkusuutliku arengu toetamise meede ning jätkatakse Ida-Viru tööstusalade arendust.

⁹ http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2014/ap2014_estonia_en.pdf,
http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2014/nrp2014_estonia_en.pdf.

3.	a) Tööturu vajaduste ja koolituse parem sidumine	Ellu rakendub tööturu vajaduste ja koolituspakkumise paremaks seostamiseks loodud tööturu seire ja prognoosi ning oskuste arendamise koordineerimisüsteem. Kutsekoja juhtimisel hakkavad esimesed valdkondlikud ekspertkogud määratlema tegevusala võtmeametid ja nende vajadust, õppe- ja koolituse vastavust tööturuvajadustele, õppeasutuste võimekust aga ka töötajate oskuste taset ning täiendkoolituse vajadust. Samuti algab piirkondade ettevõtlikkuse ja tööhõive kavade väljatöötamine ja tegevuste toetamine.
	b) Praktikakorralduse tõhustamine	Ettevõtjate ja õppeasutuste teadlikkuse tõstmiseks praktika olulisusest ja korraldusest levitatakse praktikakorralduse parimaid praktikaid. Töötatakse välja hoovad, mis suurendavad ettevõtete huvi praktikakohtade pakkumise vastu. Töötajate ning sihtrühma hulgas populariseeritakse õpipoisi-õppe skeemi.
	c) Haridustugiteenuste, sh karjääriteenuste toetamine	Teadlike valikute kujundamiseks pakutakse süsteemselt nõustamisteenuseid kõikidele vanuserühmadele, luuakse ühtne ning tarbijasõbralik karjäärinõustamissüsteem, mis aitab inimesi, kes soovivad ennast täiendada või uut eriala omandada või võtta ette muutusi tööalases elus. Elukestva õppe strateegia 2020 rakendamiseks koostatakse õppe- ja karjäärinõustamise programm, mille sihtrühmaks on lapsed ja noored vanuses kuni 26 aastat.
	d) Koolivõrgu korrastamise jätkamine	Gümnaasiumivõrgu korrastamine ja investeeringute programmi käivitamine koolivõrgu kvaliteedi tõstmiseks, sh taristu nüüdisajastamiseks ja pinnakasutuse optimeerimiseks.
	e) IKT-alaste kompetentside tõstmine	Edendatakse IKT-baasoskuste omandamist üldhariduskoolis (eelkõige põhikoolis), täisealiste mittekasutajate seas ning tõstetakse elanikkonna teadlikkust infoühiskonna võimalustest ja ohtudest.
	f) Innovatsiooni toetamine	Käivituvad uuenenud ettevõtlusmeetmed: starditoetus, <i>Start-up Estonia</i> programm, finantsinstrumendid (tagatiste, laenu, ekspordikindlustuse ja krediidikindlustuse väljastamine), innovatsiooniosak. Samuti soodustatakse ettevõtjate ja teadusasutuste süsteemset koostööd tehnoloogia arenduskeskuste arendamisega. Ettevõtjad saavad osaleda ühistegevuse kaudu lisandväärtuse ja turustusvõimekuse kasvatamiseks loodud ettevõtlusklastrites. Antakse <i>taylor-made</i> põhimõttel diagnostikat ja toetust üksikettevõtetele.
4.	a) Suund tarbimise ja ressursikasutuse maksustamisele	Tõstetakse maagaasi aktsiisi ning kaotatakse osaliselt erimärgistatud kütuse aktsiisisoodustust. Samuti tõusevad alkoholi- ja tubakaaktsiisi määrad.
	b) Ühistranspordi toetamine	Kasvavad ühistranspordi dotatsioonid kõigil riigi toetataval ühistranspordi liikidel.
	c) Ühistranspordi kvaliteedi tõstmine	Tõstetakse ühistranspordi teenuse kvaliteeti, sh uute trammide kasutuselevõtu ettevalmistamine ja trammiteede rekonstrueerimine Tallinnas.
	d) Omavalitsuste energiatarbimise tõhustamine	Seitsmes Eesti linnas rajatakse uus energiasäästlik tänavavalgustus.
	e) Eluasemete energiatõhususe meetmed	Energiasäästu investeeringute paketi elluviimine korterelamute rekonstrueerimiseks.
	f) Autode energiamärgised	Alustatakse energiamärgise väljatöötamist, suurendamaks autopargi ökonoomsust.
	g) Alternatiivsed energiaallikad transpordisektoris	Stimuleeritakse keskkonnasõbralike tehnoloogiate ja alternatiivkütuste kasutuselevõttu.
	h) Piiriüleused energiataristud	Jätkatakse koostööd ühenduste (naaberelektrisüsteemid) ja taristute rajamiseks (nt LNG terminal) ja eelduste loomist Eesti elektrivõrkude ühendamiseks Kesk-Euroopa sünkroon-alaga.

5.	a) Kava kohaliku omavalitsuse korralduse institutsionaalsete muudatuste läbiviimiseks	Määratletakse millisel tasandil täidetakse milliseid omavalitsuslikke ülesandeid ja kuidas kujuneb nende ülesannete elluviimise rahastamine ning koostöö tõhustamine nii kohalike omavalitsuse üksuste kui ka riigi ja kohalike omavalitsuste vahel.
	b) Teenuste kriteeriumite kirjeldamine valdkondade kaupa	KOV teenuste kvaliteedi parandamiseks tingimuslike miinimumnõuete rakendamise eelduste loomine sotsiaaltoetuste valdkonnas.
	c) Piirkondlik ühistranspordi korraldus	Jätkatakse piirkondlike ühistranspordikeskuste loomisega ning ühistranspordi korraldus viiakse maakondade tasemelt eri maakondi hõlmavate suuremate regioonide tasemele.

Tabel 6.b. Liidu majanduskasvu ja tööhõive strateegiaga ette nähtud eesmärgid

Riiklikud 2020. a põhieesmärgid	Meetmete loetelu	Kirjeldus, kuidas meede otseselt aitab saavutada eesmärki
Tööhõive eesmärk [76%]	1. Paremate võimaluste tagamine hõives osalemiseks	Tagatakse pensioniealistele töötajatele tööturuteenused, pakutakse täiendavaid teenuseid noorte tööle aitamiseks ning töötatakse välja ja piloteeritakse mobiilsusmeetet, et tõsta inimeste valmisolekut asuda tööle kodust kaugemal.
	2. Tööhõiveprogrammi 2014–2015 ellurakendamine	Teenuse saajate ring laieneb, fookuses on noored, vanemaelised, vanaduspensioniealised, pikaajalised töötud, vähenenud töövõimega inimesed.
	3. Hõives püsimise ja hõivesse naasmise toetamine	Kättesaadavate ja kvaliteetsete tervishoiuteenuste tagamine tööhõives püsimise ja hõivesse naasmise suurendamiseks.
	4. Töövõime säilitamine	Töötervishoiu ja tööohutuse ümberkujundamine ning töövaidluste süsteemi kaasajastamine.
	5. Töövõimereformi elluviimine	Töötatakse välja uus töövõimehindamise meetodika ja tagatakse teenused vähenenud töövõimega inimeste tööle aitamiseks ja töö säilitamiseks.
	6. Karjääriteenuste kättesaadavuse suurendamine	Karjäärinõustamise pakkumisega tööealistele inimestele toetatakse sujuvat liikumist ühelt töökohalt teisele, ennetatakse töötuks jäämist ja aidatakse kaasa töötaoleku aja lühenemisele.
Teadus- ja arendustegevuse eesmärk [3% SKPst]	1. Institutsionaalsed uurimistoetused	Rahastatakse institutsionaalseid uurimistoetusi, teadusteemade sihtfinantseerimist ning taristu ülalpidamiskulusid.
	2. Teadusagentuuri toetused	Alus- ja rakendusuuringute ning teadus- ja arendustegevuse finantseerimise tagamine.
	3. Koostöö Euroopa teaduse tipptaristuga	Eesti Vabariigi ja Euroopa Elementaarosakeste Füüsika Keskuse (CERN) koostöölepingu rahastamine.

Kasvuhoonegaaside heite vähendamise eesmärk [6 269 tuhat tonni (+10% võrreldes 2005)]	1. Uue energiamajanduse arengukava aastani 2030 ellurakendamine	Energiamajanduse arengukava eesmärgid on: 1) Energiavarustuse tagamine elektrimajanduses, soojusmajanduses, transpordis, elamumajanduses ja kodumaiste kütuste tootmises; 2) Majanduse energiamahukuse vähendamine (konkurentsivõimet kahjustamata) ja energiasäästu suurendamine; 3) energiapuudulikkuse suurendamine energia tootmiseks vajaliku ärikeskkonna, energiainfrastruktuuri ja ühenduste arendamise kaudu. Keskendutakse alternatiivsete kütuste kasutuselevõtu suurendamisele transpordis, efektiivse soojusenergia tootmisele ja ülekandele ning energiasäästu ja taastuvenergia osakaalu suurendamisele
Taastuvenergia eesmärk [25%]		
Energiatõhususe eesmärk [2 818 ktoe]	2. Uute struktuuritoetuste käivitamine	
Madala haridustasemega (põhiharidus või madalam) mitteõppivate noorte vähendamise eesmärk [9,5%]	1. Üleriigilise koolivõrgu korrastamine	Jätkatakse programmi maakondlike gümnaasiumide sh riigigümnaasiumide rajamiseks ja renoveerimiseks ning gümnaasiumiastmest loobuvate põhikoolide ja ühinevate põhikoolide pinnakasutuse optimeerimise toetamiseks.
	2. Koolide toetamine tootlustuse kaudu	Tasuta koolitoitlustust laiendatakse gümnaasiumite õppuritele.
	3. Haridustugiteenuste, sh karjääriteenuste toetamine	Nõustamisteenused aitavad kaasa teadlike valikute kujundamisele, õppenõustamine aitab ennetada koolist väljalangevust.
Kolmanda taseme hariduse eesmärk [40%]	1. Vajaduspõhine õppetoeetus ning tulemusstipendiumid	Vajaduspõhise õppetoeetuse rakendamine laiemale kasusaajate ringile ning kõrghariduse tulemusstipendiumite fondi kasv.
Vaesuse vähendamise eesmärk [15% ¹⁰]	1. Lastega leibkondade toetamine	Madala sissetulekuga perede vajaduspõhine peretoetus kahekordistub. Toimetulekutoetuse määramisel tõstetakse lapse osakaalu 0,8lt 1,0ni.
	2. Pensionide tõus keskmiselt 5,8% ja tulumaksuvaba tulu suuruse tõus pensionärile	Keskmise vanaduspensionari tase tõuseb 353 eurolt 374 euroni. Jätkub ka pensionite maksuvabastuse suurendamine, tulumaksuvaba pension on 374 eurot kuus.

¹⁰ Suhtelise vaesuse määr pärast sotsiaalseid siirdeid.

7. Võrdlus viimase stabiilsusprogrammiga

Eesti Stabiilsusprogramm 2014 baseerus Rahandusministeeriumi kevadisel majandusprognoosil, mis avalikustati 7. aprillil 2014. 2015. aasta riigieelarve baseerub Rahandusministeeriumi suvisel majandusprognoosil, mis avalikustati 1. septembril 2014.

Rahandusministeerium ootas 2014. aasta kevadise prognoosi põhistsenaariumis 2014. aastal majanduskasvuks 2%. Aastatel 2015–2016 ootasime kasvutempo kiirenemist vastavalt 3,5% ja 3,6%. Käesoleva prognoosi põhistsenaariumis on arvestatud 2014. aasta esimese poolaasta nõrgemate SKP reaalkasvu näitajatega võrreldes eelmise prognoosiga ning Eesti peamiste kaubanduspartnerite kasvuväljavaadete allapoole korrigeerimisega. SKP kasvutempot on 2014. aastaks vähendatud 0,5%-le, mille põhjusteks on sisenõudluse ja ekspordi kasvuprognooside langetamine. 2015–2016 aastate majanduskasvu prognoose on võrreldes kevadel oodatuga alandatud vastavalt 1,0 ja 0,1 protsendipunkti. Prognoosi allapoole korrigeerimise peapõhjuseks on oluliselt madalamad ekspordi prognoosid, kuid ka sisenõudlus kasvab kevadel oodatust aeglasemalt. Järgnevate aastate majanduskasvu prognoose pole võrreldes kevadisega muudetud. SKP komponentide kasvu ja hinnatõusu ootuste allapoole korrigeerimine tõi kaasa majanduse nominaalkasvu prognoosi langetamise. Seetõttu on SKP maht jooksevhindades kevadise prognoosiga võrreldes 2014. aastal 0,3 mld eurot ja 2015–2016. aastal 0,6 mld eurot väiksem.

Sisenõudluse panus kasvu jääb nii 2014. kui 2015. aastal varem arvatust väiksemaks, kuid korrigeerimine allapoole on väiksem kui kogutoodangu osas. Eratarbimise reaalkasv saab olema kevadel arvatust natukene tagasihoidlikum ja kapitali kogumahutuse panus pöördub ajutiselt marginaalselt negatiivseks. Ettevõtete investeerimisaktiivsuse kasv eeldab nõudluse paranemist eelkõige välisurgudel, mille realiseerumine lükkub edasi ekspordipartnerite aeglasema kasvu tõttu, mida võimendab Vene-Ukraina konflikti jätkumine. Investeeringute kasvu prognoosi on korrigeeritud 0,7%-lt -0,4%-le 2014. aastal, kuid järgmise aasta kasv saab välisnõudluse oodatava paranemise tõttu olema kevadel prognoositust kiirem. Eratarbimise reaalkasv on sellel aastal 3,6% ehk marginaalselt kevadel hinnatust madalam püsikaupade ja eluasemega seotud teenuste tarbimise languse tõttu esimeses kvartalis. Suurem korrigeerimine allapoole on nominaalkasvus, reaalkasvu aitab hoida jätkuvalt allapoole korrigeeritud hinnatõus. Järgmisel aastal peaks taastuma kevadel prognoositud 3,8% kasv.

Varasemast tagasihoidlikum nõudlus eksporditurgudel ning väiksemal määral ka Venemaa kehtestatud impordipiirang toidukaupadele tingisid ekspordi prognoosi langetamise 2014. aastal 0,4 pp ning 2015. aastal 2,5 pp võrra. Ka järgnevate aastate ekspordi kasv on väiksem kevadel oodatust aeglasema välisnõudluse taastumise tõttu. Kuna impordi prognoosi on langetatud mõnevõrra väiksemas ulatuses, kujuneb jooksevkonto puudujääk lähiaastatel suuremaks võrreldes eelmise prognoosiga.

Inflatsiooniprognosis on 2014. aastal 1,1 pp ning 2015. aastal 0,8 pp madalam võrreldes kevadise prognoosiga. Peamiselt on prognoosi langetamise taga välistegurid seoses impordihindade oodatust suurema langusega. Suuremal määral on see mõjutanud imporditud toiduainete hindu, mis hea saagikuse ning suurenenud pakkumise tõttu on langustrendil. Kuigi alates 2015. aastast lisanduvad aktsiisitõusud, tasakaalustab nende mõju lähiaastatel välistegurite mõju vähenemine ning teenuste tagasihoidlikum kallinemine. Prognoosiperioodi lõpus on inflatsiooniprognosisi tõstetud lisandunud aktsiisitõusude tõttu.

Tööturu osas ei realiseeru kevadel oodatud hõive mõningane kasv (+0,3%) järgmisel aastal, vaid hõive stabiliseerub sellel aastal ja hakkab 2016. aastast alates langema. Kevadised kasvootused oleks vaba tööjõuressurssi arvestades siiski lubanud veel hõivet ka järgmisel aastal

suurendada, kuid madala nõudluse tingimustes ei ole ettevõtetel selle järele vajadust. Järgnevatel aastatel aga ei anna tööealiste arvu kiire vähenemine hõivatute arvu kasvule enam võimalusi. Keskmise palga kasvu osas kevadega võrreldes olulisi muutusi ei ole, kuid tarbijahindade kasvuga korrigeeritud reaalpalka kasv on nii sellel kui järgmisel kevadisest suurem.

2014. aasta valitsussektori eelarvepositsiooni prognoos on võrreldes kevadel oodatuga paranenud 0,4 protsendipunkti võrra -0,3%ni SKPst. Põhjusteks eelkõige maksulaekumiste prognoosi suurenemine peamiselt käibemaksu ja kütuseaktsiisi tõttu tulenevalt esimese poolaasta oodatust parematest laekumistest ning kavandatud maksumuudatustest. Samuti on mõnevõrra vähenenud pensionikulude prognoos. 2015. aasta valitsussektori eelarvepositsioon on võrreldes stabiilsusprogrammiga jäänud samale tasemele ehk -0,5% SKPst. 2015. a eelarvepositsiooni mõjutab sarnaselt 2014. aastale maksutulude kasv. Samas vähendab käibemaksu ja kütuseaktsiisi kasvu positiivset mõju tööturu väljavaadete nõrgenemise tulemusel vähendatud sotsiaal- ja tulumaksu laekumise prognoos. Eelarvepositsiooni mõjutab negatiivselt töötuskindlustuse maksemäärade langetamine alates 2015. aastast.

2014. aasta maksukoormuse prognoosi on võrreldes Stabiilsusprogrammis oodatuga suurendatud 0,3% võrra 32,7%ni SKPst (suurendati käibemaksu ja aktsiiside laekumise ootust). 2015. aasta maksukoormust suurendati 0,4% võrra 32,7%ni SKPst (maksutulude prognoos ei muutunud märkimisväärselt, muutuse põhjuseks oli SKP prognoosi allapoole korrigeerimine).

2014. ja 2015. aasta võlakoormuse prognoosi ei ole võrreldes stabiilsusprogrammis sisaldunud prognoosiga muudetud.

Tabel 7.a. Kõrvalekalded stabiilsusprogrammist – struktuurne eelarvepositsioon

	ESA kood	2013	2014*	2015*
		% SKPst	% SKPst	% SKPst
Valitsussektori struktuurse eelarvepositsiooni eesmärk (1/)	B.9			
Stabiilsusprogramm		0,1	0,7	0,2
Eelarvekava		0,0	0,9	0,8
Erinevus		-0,1	0,2	0,6
Valitsussektori struktuurse eelarvepositsiooni prognoos muutumatu poliitika korral	B.9			
Stabiilsusprogramm		0,1	0,7	0,2
Eelarvekava		0,0	0,9	0,8
Erinevus		-0,1	0,2	0,6

1/ Eelarvepositsiooni eesmärk on seatud struktuurse eelarvepositsiooni järgi.

Allikas: Statistikaamet, Rahandusministeerium.

Tabel 7.b. Kõrvalekalded stabiilsusprogrammist – nominaalne eelarvepositsioon

	ESA kood	2013	2014*	2015*
		% SKPst	% SKPst	% SKPst
Valitsussektori netolaenuandmise/ netolaenuvõtmise eesmärk	B.9			
Stabiilsusprogramm		-0,7	0,0	-0,5
Eelarvekava		-0,5	-0,3	-0,5
Erinevus		0,2	-0,3	0,0
Valitsussektori netolaenuandmise/ netolaenuvõtmise prognoos muutumatu poliitika korral	B.9			
Stabiilsusprogramm		-0,7	0,0	-0,5
Eelarvekava (1/)		-0,5	-0,2	-0,5
Erinevus		0,2	-0,2	0,0

1/ Tegelik (t-1) ja suvine majandusprognoos (t, t+1).

Allikas: Statistikaamet, Rahandusministeerium.

8. Peamiste kulu- ja tulumeetmete oodatav jaotuslik mõju

Gini koefitsient, mis näitab kogu elanikkonna sissetulekute jaotuse ühtlust (suurem indeks tähistab suuremat ebavõrdsust), oli Eestis 2013. aastal 32,9%. See näitaja on suhteliselt kõrge nii Euroopa Liidu kui eriti Eesti põhjanaabrite kontekstis ning on viimase viie aasta jooksul tõusnud kaks protsendipunkti. Suuremad olid indeksid 2013. aastal Lätil, Leedul, Bulgaarial, Rumeenial, Kreekal, Hispaanial ja Portugalil. Samas ei pruugi erineva suuruse ja arengutasemega riikide koefitsientide võrdlus olla alati asjakohane, kuna suure riigi puhul hakkab erinevate piirkondade erinev sissetuleku tase elanikule vähem silma.

Enamus planeeritud kulu- ja tulumeetmetest kas ei mõjuta elanike tulujaotust või on mõju vaid kaudne ning mittekvantifitseeritav. Nende näideteks on dividendimaksete osaline ajatamine 2014. aastast 2015. aastasse, riigikaitsekulude suurendamine või väiksemahulised kuluotsused ministeeriumide tegevuseesmärkide saavutamiseks. Nendest meetmetest, mis mõjutavad elanike tulujaotust, ei ole ka kõige suurema puhul oodata numbriliselt väljendatavat mõju Gini koefitsiendile või S80/S20 suhtarvule. Vaesuse määra ei mõjuta otseselt ükski meede.

Lisa 1: Metoodikaaspektid, sealhulgas agregeeritud eelarvemeetmete hinnanguline mõju majanduskasvule

Tabel 8. Metoodikaaspektid

Hindamismeetod	Eelarvemenetluse etapid, mille puhul seda kasutati	Kasutatud mudeli/ meetodi olulised andmed	Eeldused
Ekspertproгноos	Makromajandusproгноosi koostamine	SKP progноos koostatakse tootmise, tarbimise ja sissetulekute meetodil ning konsistentsust kontrollitakse Excel'i abil. Ekspertid jälgivad oma valdkondi (tööturg, majandussektorid, hinnad, laenukäitumine, tarbimine...) ja pakuvad välja arenguvariantid, mis muudetakse konsistentseks iteratsioonide kaudu.	<ul style="list-style-type: none"> ○ Kodumajapidamiste säästumäär on stabiliseerunud ja ei muutu oluliselt progноosiperioodi jooksul. ○ Ekspordipartnerite kasvud kiirenevad. ○ EUR/USD kurss püsib konstantsena. ○ Nafta hind alaneb.

Lisa 2: Venemaa sanktsioonide mõju ekspordile

Venemaa osatähtsus ekspordi sihtriigina on viimastel aastatel kõikunud 10–12% vahel ning tegu on tähtsusest kolmanda ekspordituruga Rootsi ja Soome järel. Venemaa suunalist ekspordi on viimastel aastatel kasvatanud olulisel määral välismaist päritolu kaupade ehk Eesti kaudu Venemaale veetavate kaubavoogude suurenemine. Tegemist on re-ekspordiga, mis suurendab Eesti väliskaubandusmahtu, kuid mõju lisandväärtusele on väike. Selline tegevus kajastub teenuste ekspordis, kuna Eesti ettevõtted vahendavad kaupade vedu, osutades lao ja transporditeenust. Statistikaameti hinnangul moodustas 2012. aastal re-eksporditavate kaupade ekspord Venemaale üle 50% Eesti ekspordist Venemaale.

Ka toiduainete ja põllumajandussaaduste ekspordi Venemaale moonutab re-ekspordi suur osakaal. 2013. aastal eksporditi Venemaale toiduaineid 239,4 mln € väärtuses, kuid sellest mahust moodustasid ligi 60% joogid, kakao ja kohv, mis on välismaist päritolu. Toiduainete ja põllumajandussaaduste ekspordis on peamised turud Soome, Läti ja Leedu. Venemaa osa toiduainete ekspordis ilma eelmainitud taasväljaveetavate kaupadeta ulatus ligi 10%ni.

6. augustil kehtestas Venemaa impordikeelu erinevatele toiduainetele (looma- ja sealiha, puu- ja aedvili, linnuliha, kala, juust, piim ja piimatooted) ELst, USAst, Austraaliast, Kanadast ja Norrast. Eesti ettevõtted ekspordisid sanktsioonide alla kuuluvaid kaupu 2013. aastal Venemaale 75 mln € ning 2014. a I poolaastal 28 mln € ulatuses. 2014. a esimesel poolel on sanktsioonide alla kuuluvate kaupade väljavedu Venemaale märgatavalt vähenenud (-27%). Põhjuseks asjaolu, et Venemaa poolsed sanitaar-sanktsioonid kehtestati osadele ettevõtetele juba 2014. a jaanuaris, mistõttu piima- ja kalatoodete ekspord Venemaale I poolaastal vähenes (piimatoodete langus 36%). Juba varem oli keelustatud elusloomade ning 2014. a jaanuarist ka sealiha sissevedu, mistõttu lihatoodete ja elusloomade ekspord Venemaale oli selle aasta esimeses pooles pea olematu. Seega oli toiduainetööstusel Venemaa poolsest ettearvamatust käitumisest juba mõju enne augusti impordikeelu lisamist olemas. Selle tulemusena suunati piimatoodete ekspord osaliselt Venemaa asemel Leetu.

Venemaa sanktsioonide otsese mõjuga toidukaupade ekspordile on suvises majandusprognoosis arvestatud – sanktsioonid vähendavad Venemaa suunalist toiduainete ekspordi ca 50 mln € võrra. See moodustab küll väikese osa Eesti kaubaekspordist (0,4%), kuid mikro-tasandil halvendab osade tootjate ja tööstuste majandustegevust olukorras, kus uute turgude leidmine on ülepakkumise tõttu raskendatud. Samuti kannatab maanteetransport, kuna Venemaa suunaline kaubavedu moodustas 2013. aastal 29% Eestis pealelaaditud kaubamahust. Toiduainete osa sellest on täpsete andmete puudumisel keeruline hinnata.

20. augustil impordikeeldu leevendati, arvates nimekirjast välja osa toiduaineid, millest Eestit peaks suuremal määral mõjutama laktoosivaba piima ja sellest tehtud toodete ekspordi võimaldamine. Selle sammuga ei ole prognoosis arvestatud. Kaudne mõju inflatsioonile läbi võimaliku toidukaupade ülepakkumise EL turul ning sellega kaasneva hinnalangusega on lisatud prognoosi riskistsenaariumi.

Seega Venemaa poolsed sanktsioonid mõjutavad eelkõige põllumajandust ja toiduainetööstust ning maanteetransporti (toidukaupade vedu). Võttes arvesse 2013. a andmed, ulatub Eesti Panga hinnangul sanktsioonide otsene mõju Eesti SKPle 0,2–0,3%ni SKPst. Siinkohal tuleb arvesse võtta asjaolu, et 2014. a on toidu ekspordimahud Venemaale vähenenud ning et negatiivset mõju peaks leevendama laktoosivaba piimatoodete ekspordi võimaldamine, siis jääb mõju Eesti majandusele mõnevõrra väiksemaks.